

ŠTRAMBERK

2/2012

ZPRAVODAJ MĚSTA

OBSAH

<i>Jaroslav Michna</i> Štramberský motiv	titulní strana obálky
<i>Jaroslav Michna</i> Štramberský motiv	2. strana obálky
<i>Anna Rašková</i> Společenské a kulturní akce květen — srpen 2012	4
<i>Josef Hrček, Michal Dostál</i> Kostel svaté Kateřiny ve Štamberku (Tamovicích)	11
<i>Věra Horáková</i> Štramberské doteky: Hora jako fenomén	13
Jako v jiném světě	15
Bylinná prabába aneb divizna a já	21
Odchody a návraty — řeči besední II. — aneb odpozorováno ze života	23
Ohlédnutí za výstavou Štramberský štětec II.	17
<i>MUDr. Adolf Hrstka</i> Slámova sloja / Objevená podzemní jeskynní chodba u Trúby štramberské	25
<i>Tomáš Harabiš</i> Jeskyňě Slámova sluj	27
<i>Olga Žerdíková</i> Z Kroniky města Štamberka	29
<i>Jaroslav Michna</i> Štramberský motiv	3. strana obálky
<i>Jaroslav Michna</i> Štramberský motiv	4. strana obálky

---

ZPRAVODAJ MĚSTA ŠTRAMBERKA č. 2/2012

Zodpovědný redaktor: Aleš Durčák (od r. 2001). **Redakční rada:** Jaroslav Hanzelka, Stanislav Hejtmancík, PhDr. Anna Hřčková, Bohumil Kresta, Josef Marek a Věra Michnová. **Přepis a jazyková korektura textů, návrh grafické podoby a výběr reprodukcí:** Aleš Durčák. **Fota u prostřední dvoustrany:** Tomáš Münster. Copyright si podržují autoři, kteří rovněž ručí za věcnou správnost jednotlivých příspěvků. Redakce si vymezuje právo stylistických úprav a krácení textu. Nevyžádané materiály zůstávají součástí archivu ZMŠ. Adresa redakce: Muzeum Zdeňka Buriana, Náměstí 456, 742 66 Štamberk, tel.: 556 852 240, e-mail: mzb@stramberk.cz, www.zdenekburian.cz. **Vydává:** Městský úřad Štamberk (tisk povolen rozhodnutím č.j. 1217/94–RR–408 referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Novém Jičíně dne 3. 11. 1994). Vychází: 4× ročně (od r. 1987). **Příloha (samostatně neprodejná):** Štamberk — Sběratelská série pohlednic (od r. 2004). **Výroba:** Tiskárna *Beatrix*, Zábřeh 2012.

SPOLEČENSKÉ A KULTURNÍ AKCE KVĚTEN—SRPEN 2012

Anna Rašková

„Prožívejte, každý den tak, jako by byl poslední a neoddávejte se naději, že zítra bude všechno lepší.“

V době, kdy připravuji přehled kulturních akcí, je už po prázdninách a v hlavě přemílám a připravuji akce do konce roku. Léto se nám vydařilo po všech stránkách a konečně po dlouhé době bylo počasí, jak se patří.

Ani my, a snad ani vy, jsme ne zaháleli. Krásný den nás uvedl do kulturního domu 5. května na muzikál pro děti Ztracená ovečka. Připravil Farní sbor Českobratrské církve evangelické ve spolupráci s městem Štamberkem. Další květnovou akcí byla 25. května Hravá diskotéka pro všechny. Pořádalo město Štamberk. Relax v podhůří Beskyd otevřel ve své bývalé informační kanceláři Muzeum loutek. Stálá expozice je vytvořena loutkami Milana Knížíáka. Poslední den v květnu patřil skupině Fleret, která zahrála svůj koncert v Kulturním domě, v rámci cyklu Hvězdy nad Moravským Betlémem. Připravil Relax v podhůří Beskyd.

Měsíc červen byl opravdu pěknými pořady zásoben. Začínalo se hned 1. června. Československá církev evangelická v rámci Dne kostelů otevřela široké veřejnosti svou modlitebnu. Program byl opravdu bohatý. Od letní party pro děti, vernisáže výstavy, čtení z Bible, až po výstavu archiválií ze života evangelické církve ve Štamberku. V sobotu 2. června pořádal Městský pivovar na náměstí 7. narozeniny. ZUŠ Kopřivnice, pobočka Štamberk už tradičně uspořádala v kulturním domě svůj Jarní koncert. Děti ukázaly, co se naučily 7. června. Město Štamberk pro všechny zájemce

Štammerská pouť, 20. května 2012 (foto Dominik David)

Skupina Fleret, 31. května 2012 (foto Jar. Michna)

I. Strašidelná štramberská muzejní noc, 8. června 2012 (foto Jar. Michna)

připravilo na 8. června I. Strašidelnou noc. Bohatý program, včetně návštěv muzeí, přilákal do Štramberka spoustu návštěvníků. Všichni zúčastnění si pochvalovali a už se těšíme na další ročník. Já mám ráda trnku, to byl pořad o ovoci, zelenině a plodinách v lidových písních a tancích. Připravilo na 14. června město Štramberk společně s Muzeem Novojičínka. Kdo přišel na toto milé odpoledne, určitě nelitoval. V roli autorky a průvodkyně pořadem byla naše spoluobčanka PhDr. Anna Hřčková. Dny města Štramberka už tradičně připadly na předposlední pátek a sobotu v červnu. Divadelní spolek Kotouč sehrál v Amfiteátru pod věží komedii od Carla Goldoniho Treperendy. Moc pěkné představení se slušnou návštěvou diváků. Ovšem v sobotu praskal Štramberk ve švech. Město Štramberk připravilo společně se štramberskou dechovkou přehlídku dechových hudeb a s tím spojenou Soutěž o štramberský Škrpál. Pěkný den jen dokreslil kolorit Dnů města. Ve čtvrtek 27. června patřil Jaroslavu Wykrentovi a jeho doprovodné skupině In blue, která zahrála svůj koncert v Kulturním domě, v rámci cyklu Hvězdy nad Moravským Betlémem; připravil Relax v podhůří Beskyd. V pátek zahráli herci Divadelního souboru Pod starou věží obnovenou premiéru Strakaté komedie. Farní kostel sv. Jana Nepomuckého hostil 30. června v rámci cyklu Čtvero ročních období trio muzikantů se svým slavnostním koncertem. Červen byl na kulturu opravdu plodný a snad i pestrý.

Červenec jsme zahájili sérií promenádních koncertů. V neděli 8. července hrál skvěle Ladislav Kokesch and his band, 15. července přijeli do Štramberka spřátelení Poláci se svým dechovým orchestrem Pókoj. Na první víkend v červenci Valašské království pořádalo na Trúbě kovářské sympozium. Kytarista Alasdair Bouch koncertoval v Hrstkové chatě 16. července.

Rosí-li v srpnu silně tráva, pěkné počasí se očekává, to praví jedno staré české přísloví. Počasí nám přálo, proto jsme mohli pokračovat v promenádních koncertech. Malá dechovka Šmelařinka koncertovala v neděli 12. srpna a závěr Kulturního léta patřil již tradičně, letos 19. srpna, Dechovému orchestru Štramberk. Hostem Borise Urbánka v cyklu Jazz u Písařů byl 12. srpna Józef Skrzek. Počasí přálo i divadelníkům, kteří reprízovali Treperendy 25. srpna v Amfiteátru pod věží. Také se stala pro Štramberk jedna velmi významná událost. Po mnoha letech byla dokončena oprava a restaurování kostela sv. Kateřiny. Slavnostní otevření proběhlo 31. srpna za přítomnosti mnoha významných hostů, především však mši svatou sloužil Biskup Mons. František Lobkowicz. Kostel můžete také navštívit, bližší informace naleznete na našich webových stránkách.

Další kulturní aktivity se odehrávaly v Perníkovce, kde jsou pravidelně uváděny loutkové pohádky pro děti, dále se na Trúbě promítalo letní kino. Léto se pomalu chýlí ke svému konci, ale nikdo nemůže říci, že by si snad nevybral, popřípadě, že by se nudil. Ale je to opravdu jen o tom, přemoci svou lenost a vyjít mezi lidi.

Potěšující zprávou pro všechny milovníky kinematografie je, že budeme nadále promítat kino v kulturním domě ve Štramberku. Budeme promítat v systému E-CINEMA, který sice nedosahuje kvalit multiplexů, ale i přesto se zlepšil obraz i kvalita zvuku. Teď se k nám dostanou všechny distribuované filmy, pravda s menším zpožděním, ale to je i teď.

Přeji vám příjemný podzim, příjemné a milé zážitky.

„Život není tak krátký, aby neměl krásných věcí, ale není zas tak dlouhý, abychom si mohli dovolit je přehlížet.“

Já mám doma trnku, 14. června 2012 (foto Jar. Michna)

Dny města Štramberka, 22. a 23. června 2012 (foto Jar. Michna)

Dny města Štramberka, 22. a 23. června 2012 (foto Jar. Michna)

Kladivem sem, kladivem tam — 3. ročník kovářského sympozia, 30. června 2012
(foto Valašské království s. r. o.)

Sprátený orchestr z Rudy Śląske v Polsku Orkiestry Dětí KWK Pokój z Polska
pod vedením Jacka Kąmpy, 15. července 2012 (foto Jar. Michna)

Koncert Alasdair Bouch, 16. července 2012 (foto Valašské království s. r. o.)

Pravěká hostina „Sežrání mamuta“, 11. srpna 2012 (foto Valašské království s. r. o.)

KOSTEL SVATÉ KATEŘINY VE ŠTRAMBERKU (TAMOVICÍCH)

Josef Hrček, Michal Dostál

Kostel sv. Kateřiny stojí na vyvýšeném břehu říčky Sedlnice při cestě ze Štramberka do Nového Jičína. Samotný kostel je vrcholně gotická stavba z přelomu 14. až 15. století s pravoúhlým kněžištěm a obdélnou lodí. Do ní se vchází z venkovní podsině pravoúhlým kamenným portálem v ose kostela. K jižní straně lodi přiléhá později přistavěná zděná předsíň se sedlovou střechou a bedněným štítem s kabřínkem. Kostelní loď odděluje od kněžiště lomený vítězný oblouk s kamenným ostěním. V ose kněžiště je původní gotické lomené okno s kružbou. Na evangelní straně se vstupuje pravoúhlým gotickým portálem do úzké plochostropé sakristie, v níž se dochovalo malé lomené okénko s kamenným ostěním. Nad sakristií je roubená oratoř otevřená do kněžiště dvěma obloukovými arkádami.

Při kostelíku stávala vesnice Tamovice připomínaná v urbáři z roku 1558 a měla pouze čtyři usedlé — tři sedláky a jednoho zahradníka. Koncem 16. století ves zanikla a místo ní dala vrchnost postavit dvůr patřící ke Štramberku. Zdá se, že až v 17. století byl kostel dán do užívání sousední vesnici Závišicím. Obyvatelé začali kostel sv. Kateřiny zvelebovat. Roku 1671 pořídil mlynář a rychtář Pavel Melc nový oltář se zlacenými řezbami a obrazem svaté Kateřiny. Z téže doby se zachovala pěkně provedená kazatelna. Varhanní skříň je datovaná rokem 1663. Nový barokní interiér osvětlila zvětšená okna, jedno v lodi, druhé v kněžišti, což dokládá vyrytý nápis do kulaté okenní tabulky objevený při nynější rekonstrukci: „1682 Wacław Klempryz to okno delal.“ Roku 1895 byl vyměněný starý barokní oltář za pseudogotický se sochou svaté Kateřiny. Roku 1935 si závišičtí občané postavili v obci nový kostel, čímž kostelík svaté Kateřiny začal pomalu pustnout a chátrat. Dočkal se obnovy v letech 1949 až 1951 za přispění státní památkové péče a místních farníků.

V roce 2009 byly zkoumány vzorky dřeva z různých míst kostela. Zjistilo se, že krov nad kněžištěm a částí lodi byl vystaven v letech 1440 až 1441 a představuje nejstarší stojící krovovou konstrukci v Moravskoslezském kraji. Věž nad lodí zbudovali v roce 1557 a dřevěná trojramenná kruchta s vyřezávanou balustrádou je datována léty 1609 až 1610. Není bez zajímavosti, že ve stejné době byla vystavěna nová kruchta i ve štramberském bývalém farním kostele.

Další nezbytná celková obnova kostela a dřevěného oplocení hřbitova proběhla v letech 2011—2012. Všechny poničené a hnilobou napadené dřevěné části byly vyměněné. Celá stavba dostala novou šindelovou krytinou. Na vnějších i vnitřních stěnách byly obnoveny vápenné omítky. Vchody zabezpečují nové mříže a dovolují větrání stavby. Současně s opravami probíhal záchranný archeologický průzkum v části lodi a v sakristii. Zjistilo se, že kostel stojí na místě staršího středověkého pohřebiště. Uvnitř chrámu i sakristie se pohřbívalo, a to v několika vrstvách nad sebou, od středověku až do 17. století.

Celkové náklady opravy v letech 2011—2012 dosáhly 4,8 mil. Kč, z nichž 92,5 % pokryla dotace Evropské unie. Kostel je nově otevřen od července 2012 a je možné jej navštívit po přešlých rezervaci na webových stránkách www.svata-katerina.cz.

PRAMEN:

<http://svata-katerina.cz/texty/katerina-cz.pdf>

Foto Dominik David

SLAVNOSTNÍ OTEVŘENÍ KOSTELA SV. KATEŘINY 31. SRPNA 2012

Koncert dětského pěveckého souboru Ondrášek z Nového Jičína pod vedením Josefa Zajíčka

Slavnostní mši svatou sloužil biskup Ostravsko–Opavské diecéze Mons. František Václav Lobkowicz

ŠTRAMBERSKÉ DOTEKY

Věra Horáková

Hora jako fenomén

„Na horách, na horách, co sa to tam bělá, sú-li to tam husy nebo sněhy ležá?“

Řekne-li se Štramberk, mnohým z nás se představí milované město a pro mnohé snad i rodiště. Město se siluetou kulaté hlásky a půvabnými štíty domů, sestavených jako kulisy, čekajících na představení. Ano, přirovnávám je k jevišti, na němž se již po staletí odvíjí děj od dob dávno minulých až po dnešek. Městečko vklíněné do průrvy mezi kopce — své ochránce.

Pozornost vědců, botaniků i historiků je odedávna upřena většinou k hoře Kotouč — velkolepému dílu jurského moře s pokladem vápence. Dokázalo svým působením na poměrně úsporné ploše vytvořit to zvláštní veledílo, uvyklé obdivu zástupů obdivovatelů i poutníků do tehdy známých kostelů. Ale není to jen Kotouč, který tolik proslavil malebný kout v blízkosti Beskyd, věhlasný svým nalezištěm člověčí čelisti ve známé jeskyni vzdálené jen několik kroků od centra spolu s výzdobou kamenných bust českých velikánů. Ke kráse městečka neméně přispívá i Zámecký vrch a Skalky — s Kotoučem shodné svou geologickou stavbou.

Družinu kopců dotváří hora, již lidé odedávna zvou jako Bílá. Je z křídového pískovce a může se zdát, že stojí tak trochu mimo hlavní dění. Věřím však, že Kotouč — ač kopec rodu mužského, se každého dne gentlemansky ukloní dámě — hoře v bílém, ozářené ranní sluneční gloriolou a za mrazivých dnů s bílou sněhovou vlečkou. Hora z bílého kamene se svým okolím byla tou první krajinou, jež uvízla už navždy i v mé paměti. Pozvolná stráň, těsně pod níž jsem se narodila a na které jsem se učila rozeznávat barvy jarní zeleně, s letní žlutí třezalky i stříbrem jinovatek na namrzlých borovicích... Později je vystřídala fantazie s nádechem ezoterického místa, kde byl povolen přístup jen zasvěcencům, místem, jež mělo a má skrytý význam. Neobyčejnou krásou vyniká madona v lípě — tak jsme doma zvali mariánský sloupek v sedle dělicí horu od Skalek. Dál vyhledávám krásu a lyriku hory, která je pro mne horou kultovní. Zůstává se mnou a denně si ji prohlížím z opačné strany.

Z obdivuhodně dochovaných fotografií i mých vzpomínek se však na mne dívá hora trochu jiná. Úhledná, čistá, bez náletů, hustých i nepřehledných křovin. Místo, kde jsme se na město dívali shora přes pestré šmouhy políček, s mezemi vzorně vypasenými stádečky koz i husí, obsečenými někdy trochu zubatě jen kosou nebo srpem. Musí to tak být, vždyť v nejvýše položené dřevěnici, kde se říkávalo „u Svobodů“, začal a pak i pokračoval kdysi dávno po přeslici můj rod. Z vyprávění vím, že stavení mělo dřevěnou pavlátku k letnímu posezení, malý sádek, v němž se dařilo několika „slífkam“ pokroucených mrazem a nečasem, se starou moruší a pod nimi se pasoucí kozou na řetízku a kde se o kmen opíral dřevěný žebřík. Patřila k ní i nejvýše položená louka pod samým vrcholem blízko dřevěného „triangulaku“. Mírně svažité pozemek se závějeji šťavnaté trávy a početnými stády lučních koníků, jež byli všude okolo nás a měli stejnou radost ze žití jakou jsme měli tehdy i my. V podvědomí zůstává i krásná vůně pokosů, rozlitých okolo nás. Zas vidím chlapy s kosou přes rameno, s brouskem u pasu, ženy s hráběmi v tmavých zástěrách a vodou v plechové konvičce. Znovu si představuji staré dřevěnice s mírně vychýlenými stěnami i prohnutou střechou a mohutným jasanem jako ochranou domova. I pečlivě

vypletou „trněnou zahrádku“ ohraničenou suchým proutím, coby ochranou před všetečnou drůbeží.

Všichni už dávno odešli, ztichlé zůstaly cestičky do polí s nízkou travičkou i drobným kontryhelem. Zůstává však milovaná hora s tichým cinkotem pramínků pod kamenným povrchem a cestičkami zvěře. Nikdy mne nepřestane lákat.

V početném zástupu stávaly tu ohromné rudě kvetoucí bodláky na pokraji louky. Znały tajemství, jak přežít krutost mrazů a ve svých korunkách uchovávaly semínka „na příště“. Uměly žít díky své krásné jednoduchosti a kvetly vždy znova a znova, navštěvované velikými otakárky se žhnoucími křídly. I když vodu pod vrcholem téměř není vidět, vzpomínám na malou studánku pod mezí. Že „má vodu“ tenkrát nebylo příliš znát. Jen tráva okolo ní byla vyšší. K ní jsme se chodívali napít a museli dlouho čekat, nežli se v dětské dlani objevilo několik jejich kapek. Z ústního podání vím, že místo bylo tajuplně zváno jako „zaskalčí“. A přece se stalo, že teprve dnes se našli lidé, kteří umí žít v dokonalé symbióze s přírodou a přišli i na to, že země ukrývá jakousi studničku něhy — v podobě skutečné studny, zbudované kdysi dávno obětavými lidmi s hloubkou okolo 2 metrů. Dík projevuje jistě i osamělá užovka, která se nám mezi kameny mihla před očima. Tam jsme nechávali husám odpočnout. A my leželi bezstarostně v trávě nebo pletli z hrubé trávy ty nejopravdovější prstýnky.

Vzpomněla jsem si na krásný text písničky, který se u nás doma zpíval hodně, hlavně babičkou a dědou. Snad osvěží paměť i čtenářům zpravodaje.

Bílá hora, Černý les, neviděl jsem svou panenku eště dnes.

Kdo ju viděl, povězte, me srdečko zarmucene potěšte.

Ja ju viděl, ja povim, trhala tam v zahradečce rozmaryn.

Utrhla tam dvě ruže a dala je synečkovi do lože.

On v něm bude libě spat, on mi přide zítra rano děkovat.

Děkuju ti, děkuju, svůj klobuček premovany před tebou smekuju.

Jako v jiném světě ...

Je to dům jako řada jiných okolo, tvořících půvab malého náměstí, označený zakulacenou čtyřcítkou. A přece se liší od svých sousedů. Třeba půvabem dřevěného štítu s perníkově vykrojeným okénkem k odvětrání vyhřáté půdy, malými okny ve sele se dívajícími na obdélník štramberského „rynků“. Je první v řadě domů u schodů protínajících Zámecký vrch a prudce mířících k Trůbě. Dům z dávné minulosti, čítající se mezi domy „šenkovní“, obrácených průčelím do náměstí, štítem podepřeným dřevěnými sloupy a dřevěným podloubím — „podsýň“. Je tomu již několik let, co dožil své dny. Zásluhou nového citlivého majitele je opraven do dnešní podoby. Ať pískovcovými veřejemi hlavních dveří, také kamennou dláždou v síňce z vyhlazených a léty prošlapaných kamenů. V jejich dveřích vidím ve vzpomínkách stát drobnou postavu její obyvatelky — mé učitelky češtiny a biologie, k níž jsem občas jako její žačka docházela.

Je jen dobře, že objekt bývalé dřevěnice, všem v okolí dobře známý jako dům „u Tališu“, slouží dnes jako muzeum. Útulný a vkusně zařízený interiér staré štramberské chalupy je využit doslova od sklepů s uchovanou sbírkou fajánsové majoliky podnes zářících krásnou modří i s dochovanou studnou. Až po hřeben střechy, tam, kde se chodí bát děti a často i dospělí při prohlídce voskových figurín.

Ústřední síň muzea se ještě donedávna honosila sbírkou starých a vzácných knih, kancionálů i jiných tisků psaných ať švabachem i starou češtinou s obsahem vztahujícím se k městečku.

Změny doznala letos na jaře, to se mohla radostně nadechnout a přivítat ve svých prostorách výstavu vzácných loutek pražského umělce, spisovatele i hudebníka prof. Milana Knížíka. Z prosklených skříní sestavených do prostoru k dokonalé prohlídce ze všech stran, se na nás usmívají, mračí, svým výrazem dokonce snad i straší na 450 nádherných postavíček na drátkách, a to nejen pohádkových. Čekají jen na zkušené ruce svého marionetáře — tedy herce, který je vodí. Největším zážitkem při prohlídce zástupu dřevěných obličejů jsou jejich oči. Tak skutečně se dívajícími, že se zdají být živými, prozrazující duševní pochody lidí. Setkáte se s radostí, smutkem, závisí, i s celou přehlídkou grimas a šklebů, jakých je schopen jen lidský obličej.

A nebyla bych ženou, abych si nepovšimla všech těch umně zhotovených šatů, krojů a kostýmů na dřevěných postavičkách. Co postavičkách, loutkách — vzácných marionetách vysokých až 50 cm.! Pečlivě dozdobených klobouky, kloboučky, háčkovanými čepečky, barety i skutečnými kovovými helmami, čepicemi i šátky, vyzdobených náprsenek i různého krajkového zdobení okolo sukní i rukávů, vč. dělených „karkulí“ na hlavách kašpárků a královských šašků.

Jak uvádí popiska výstavy „Drobné, poetické a bohatě kostýmované loutky z 19. století pocházejí z Německa i Francie, ale kostýmování bylo patrně provedeno až v Čechách. Rodinná divadélka byla vybavena poctivě vyřezávaným nábytkem všeho typu. Na poutích bylo možné levně zakoupit jednoduché loutečky s prostou mechanikou, které přes svou primitivnost nepostrádaly poetiku. Nazývaly se „poutovky“.

Najdete tu postavy mladých, rytířů, princů, černovlasých židů v kloboucích i statných selek. Moje oči však přitahovaly obličeje dědků a bab, všelijak se tvářících a pitvořících. Právě na nich se asi nejvíce vydováděl nožík a dláto autora. Všichni

šťastni a připraveni si zahrát. Jen co si dámy natřesou svá krajková fiží a nožkou s dřevěným pantoflíčkem na vyříznutém podpatku, shodí drobný prach ze svého kostýmu.

Sám jejich principál a majitel v jednom o nich s láskou píše: „Loutky pomohly českému národu k sebeurčení. Během národního obrození bylo loutkové divadlo jediným projevem česky mluvené kultury na našem venkově. Historické loutky vypadají hrdě. Jejich vzpřímené postavy s rovnými dřevěnými zády působí (zvláště v dnešním roztěkaném světě) jako symboly nepokořeného lidství“.

Je dobré vstoupit občas do voňavého prostředí kumštu. Strávili jsme v muzeu loutek dlouhý čas. Bylo nám tam tak dobře, jako kdysi dávno, když jsme jako děti, v obyčejné kuchyni na malých stoličkách, často i na zemi, čekali před zataženou oponou z kuchyňského ubrusu zavěšeném na obyčejném drátku. Prožívali jsme radostné napětí, nežli se před námi začal odvíjet tajemný příběh. Tenkrát nám jej předváděl náš kamarád ze sousedství.

Za náš návrat do dětství ve štramberském „muzeíčku“, který doporučuji i vám, — díky, mistře Knížáku!

<http://www.relaxvpodhuri.cz/cz/muzeum-loutek/>

OHLEDNUTÍ ZA VÝSTAVOU ŠTRAMBERSKÝ ŠTĚTEC II.

Bohumil Berghauer

Štramberk, 1933, akvarel, 24 × 21 cm

Jan Radvanský
Štramperk z Kopce, olej, 56 × 44,5 cm

Šmejkal
Kotouč od Štramberka, 1961, olej, 28 × 41 cm

J. V. Sládek
Kotouč z Dolní ulice, 1962, olej, 33 × 49 cm

Bohumil Berghauer
Štramperk, dřevoryt, 35 × 28 cm

Bylinná prabába aneb divizna a já

Našla jsem ji u svých nohou v zahradě před několika dny. Malý a skromný svazek šedo zelených lístků, přilípnutý k holé zemi. Na plácku vyprahlé hlíny, za letošního horkého léta na rozhraní mezi stínem dvou našich lip s čerstvě nakadeřenými hlavami a vyprahlým a jen chudobně vypadajícím trávníkem. Mládětko — divizenka — dcerka loňské a ztepilé divizny — latinsky *Verbascum*, lidově též Petrova hůl či svíce královská.

Rostlina s „divem“ už ve svém názvu, plná tajemné síly. Její latinský rodový název *Verbascum* vznikl zkomolením slova *barbascum* (barba = vous) připomíná plstnaté ochlupení celé rostliny. Mladá léčivka s teplými lístky je však trochu svéhlavá, chová se umíněně a nejlépe je jí ve slunečním úpalu na kousku holé země. Dává mi najevo, že ona právě tu je doma a ví co dělá. Její máma — loňská kráska, si minulého léta vyhlédla mnohem atraktivnější polohu. Usadila se na pokraji malé skalky, ze které vévodila celému okolí.

Je zvláštní, že divizna, rodem patřící mezi krtičníkovité, s oblibou vyhledává zem promíchanou kamením, obývá kamenité, k jihu obrácené stráně, suché lesní paseky, náspy i opuštěné lomy. Prvním rokem utvoří malou růžici listů přisedlých těsně k zemi. A právě mezi kámen zaklesne drápky svých kořenů, druhým rokem vyšle k nebi statný vrchol se zlatými květy do výšky jednoho až dvou metrů. Asi tak odolává záluďným větrům za letních bouřek. A zkuste někdy pozvednout její mohutné listy, rozložené okolo ní jako širokou mechovou krinolínu, barvou připomínající nádhernou zeleň na středověkých rukopisech a ikonách. Překvapí vás spleť mravenčích stezek i dálnic, se skryšemi brouků poplašeně pádících do svých úkrytů.

Všemi jejími vyznavači obdivovaná bylina však oplývá nejen vzrůstem a krásou, ale zná pomoci tomu, kdo o to stojí a od ní to očekává. Lidé ji často pěstují i ve svých zahradách, neboť o drogu je velký zájem a poptávka je vyšší nežli nabídka. Sbírají se koruny i s tyčinkami (bez kalicha). Kvete jen velmi krátce, ráno se květy rozvíjejí a odpoledne již opadávají. Její něžný květ je třeba sbírat s velkou opatrností a chránit jej před pomačkáním. Nejlépe je sbírat květy v pozdních dopoledních hodinách za suchého počasí, když už nejsou orosené. Odborníci na její sběr tvrdí, že nejlépe je usušit její hedvábný květ během jednoho dne, rozprostřený v jedné vrstvě a to na slunci nebo umělým teplem do 60 °C. Čaj ze zlatých plátků divizny pomáhá jako dokonalý prostředek při odkašlávání a znají jej hlavně „průduškáři“. Znalci bylinných tajů o ní ví, že je známa již z antiky, má protizánětlivé účinky, uvolňuje křeče a podporuje tvorbu moče.

Verbascum densiflorum

Kresba Ing. arch. Kamila Horáková

Divizna patří mezi důležité medonosné rostliny, neboť po celé léto až do podzimu poskytuje včelám velké množství světlého, vonného nektaru. Rozmnožuje se velmi snadno vyséváním nasbíraných semen, které pečlivě uchovává v tobolce „na příště“.

O jejím účinku, léčivé, až čarovné síle, vypráví spisovatelka Karolina Světlá v jedné ze svých povídek „Černá divizna“ v knize Romaneta z Ještěda. Je psaná obdivuhodnou staročeštinou, pro kterou se k ní stále vracím. A protože znám jen druh zelinky velkokvěté a černou „osobně“ neznám, pátrala jsem po ní alespoň ve starém „bylináři“. Divizna černá skutečně existuje a od své sestřičky se liší „fialově vlnatými tyčinkami“, podle níž má svoje jméno. Možná, že kolem ní obcházím bez povšimnutí, prý se vyskytuje „roztroušeně až hojně“.

Povídka s neobyčejným půvabem líčí čas, kdy se musí zelina utrhnout, neboť podle staré pověsti „ona jediná, je-li za dnešní noci utržena, hojí — hojí — soucho-tiny“. Musela však být ulomená u samého kořene v den Sedmi bratrů. Svátku, který dnes už neznáme, a to dívkou — pannou. Jen ta pak získala tu tajemnou moc léčit.

Příroda i já známe dobře blahodárný účinek impozantní bylinky. Kdysi dávno jsem jí přiřkla ne právě lichotivé pojmenování divizna — babizna, a to jí zůstalo. Už jako malá jsem ji vídala vyčnívat nad ostatní přes plůtek téměř každé zahrádky i všech štramberských kamenárek. To proto, že miluje to bílé kamenné podloží, které jí vyhovuje. A máme spolu i cosi společného — je tak trochu tajemně podivná. Ale to jsme tak trochu a občas každý. A babizna? Tou jsem dávno i já.

PRAMENY:

V. G. Rubcov, K. Beneš — Zelená lékárna

B. Munker — Plané rostliny Střední Evropy

Odchody a návraty — řeči besední II. — aneb odpozorováno ze života

Je to tak prosté! Denně se jím několikrát protáhneme. Někdy rozvážně a pomalu, s vtíravými myšlenkami, které nás nechtějí opustit, jindy s netrpělivou rychlostí — to když se navracíme z nepohody a chladu do tepla. Dříve však, nežli ze dna kapsy či kabelky vylovíme klíč, musíme jím projít. Zápražím. Tajemným až magickým úsekem, nežli se ponoříme do ticha a bezpečí domova. Překročíme dřevěný práh, tu dělicí čáru mezi soukromím a venkovním světem, podle starých bájí a pohádek možná i skryší laskavého domácího skřítky, chránícího po celá desetiletí náš příbytek.

Encyklopedie uvádí jen striktní a jednoduché vysvětlení pojmu práh — „vodorovný trám nebo fošna sloužící jako podložka tesařské konstrukce, či „část dveřního rámu“. Kdysi dávno též okovaný železným páskem a do běla vydrhnutý režným kartáčem. Vždyť čistý a udržovaný práh zůstal podnes jakousi samozřejmou vizitkou každé hospodyně. Staré prahy bývaly kdysi dosti vysoké, snad aby zabraňovaly vnikání chladu. Přicházející návštěva se pak musela pořádně sehnout. Úklonou a pozdravem tak vyjadřovala úctu obyvatelům domu.

Podle staré tradice se při vynášení rakve s hospodářem z domu, trojitým pohybem nad domovním prahem, vyjadřovalo poslední rozloučení s domovem.

V myšlenkách se probírám i sdělením, jež jsem slýchávala od svých nejbližších. Podle jejich vyprávění jsem jako dítě trávila většinu teplých dní na prahu u domovních dveří. Hladký a široký prostor býval svědkem našich her a nohy dospělých nás musely často překračovat. Zápraží s hlubokým klenutím chránilo před poledním slunkem a několik schůdků posloužilo i coby rozhledna, když okolo projížděl těžký vůz naložený nalámaným kamenem z nedaleké kamenárky. Poutavý býval pohled na silné pivovarské koně přivázející do restaurace u Trúby sudy s pivem spolu s namodralým nákladem silného ledu. Později jsem zažívala i pocit štěstí, když jsem si nápis na dřevěných sudech uměla sama i přečíst.

V paměti se vybavují stará štramberská zápraží vydlážděná velkými, léty vyhlazenými kameny, s dřevěnou lavicí na rozkročených nohách, na které dospávala kočka svoji polední siestu. Pokaždé se nechávám očarovat krásou starých dřevěnic prohrátých láskou jeho obyvatel i zvědavým slunkem, nahlízejícího zvědavě do úzkých průhledů mezi blizoučké stěny, často obložených nařezaným dřívím v kulatých otopkách nebo zlatými svazky kukuřice.

Zápraží našeho domu, proti slunci chráněného hluboce přesahující střechou, s mílým stínem nedalekého ořešáku, bývalo místem odpočinku dětí i dospělých. Tam i obyčejná jablíčka, přinesená v babiččině zástěře, krájená na křížaly nebo miska krup uvařených spolu s obědem a k večeři zalitá studeným mlékem, chutnala lépe nežli dnes.

I ve věcech zcela prostých je dobré vidět krásu. Se zájmem se procházím okolo domků vtlačených do terénu mezi dvě cesty nestejně výšky. Tak vznikly v mnohých z nich dvě domácnosti nad sebou se samostatným zápražím nebo alespoň „zápražíčkem“.

A dveře? Ty by mohly být samostatnou kapitolou. Toužila jsem vědět, ale i vidět, jak žijí sousedé za nimi, i když jsem většinu domácností ve svém okolí znala.

Vzpomínám na několik zajímavých vstupů v těch okolních a nejbližších. Na dveře s krásně provedeným rukodělným ornamentem, v dolní části okovaných. Pod kulatým hlubokým klenutím, nahoře s děleným okénkem, na které se bez zbytečných obav pokládal klíč při odchodu z domova. Náš dům tenkrát patřil k těm mladším a nebyl pro mne tolik zajímavý.

Dodnes si představuji široké, dvoukřídle dveře s mohutnou klikou nebo klepadlem, za širokým pískovcovým schodem naší obecné školy. U jiných zase z vnitřní strany se zvoncem na železném péru a jeho pronikavým zvukem, třeba i s obrázkem ve starém rámu z kteréhosi jarmarku či pouti nebo nádobkou na svícenou vodu upevněnou na dveřním rámu. Vzpomínám na dveře až nápadně jednoduché, natřené většinou „na zeleno“, s dlouhým ohmataným provázekem, který uváděl v činnost dřevěný zámek z opačné strany. Zajímaly však i hrubé, jednoduché dveře do chlévů a chlívků, proti zimě opatřené připevněnou jutovinou, s vyřezaným okénkem a charakteristickým pachem dobytka.

I okna domů, umístěná nevysoko a pro pocit bezpečí opatřená krásně kovanou mříží před bílou, plátěnou záclonkou, vždy stály o moji pozornost. V meziokenním prostoru přes zimu opatřená barevnou peřinkou a v čase okolo Vánoc v jednom z nich s výzdobou betlémských figurek i s vrstvičkou mechu. Dobu léta vítaly okolující okénka s květináči a nezbytným rozmarýnem. Nedostižně velké a stejně těžké podnes zaujmou dveře kostela bedlivě pozorující obdélník náměstí. Po celé ploše krásně vyzdobené tepanými růžicemi a těžkou klikou.

Tak jako ostatně pro všechny ostatní děti, bývaly neodolatelně zajímavé dveře i plochy výkladních skříní řady obchodů i obchůdků. Ten nejbližší — „u Lacků“ — s barevnými skly, kde to vonělo vším možným. Od zlatavých uzenáčů vystavených na pultu v lehkých dřevěných bedýnkách, až po vůni petroleje, jež se naléval přímo do láhví z velkého plechového sudu s pípou, ve dvoře za rohem.

Docela jinak vypadal — tak trochu noblesní galanterní obchůdek o kus dál. Nad hlavou se zvonkem, tvarovanou mosaznou klikou a úplně jinou vůní. jemný opar lihu smíchaného s práškem modrého indiga a malými zásuvkami s drobnými úchytkami a spoustou něžných přadének, plné háčků, zipů, ozdobných knoflíčků, jehlic a nití pro trpělivé ženské ruce.

A tak, nežli vstoupíme, někdy docela bezmyšlenkovitě do prostoru, kterému říkáme „doma“ a hlavou proletí uklidňující myšlenka „můj dům — můj hrad“, pokloňme se mu i my. S radostí vítejme na zápraží své děti, vnuky, či přátele, stejně jako teplé ptačí hnízdo nade dveřmi, neboť stále platí to staré dobré „host do domu, Bůh do domu“.

*Za našima humnama, laštověnka letala.
Laštověnko neletaj, bíleho dňa nevolaj...*

(Z Moravského Slovácka)

SLÁMOVA SLOJA

OBJEVENÁ PODZEMNÍ JESKYNNÍ CHODBA U TRÚBY ŠTRAMBERSKÉ

Dr. A. Hrstka

Časopis Turistů, r. XXXVII. (1925), březen, číslo 3 (jazykově neupraveno)

Starý známý slezský národní pracovník a povídkář Dr. Frt. Sláma ve svých povídkách a románech o Trúbě štramberské a o Rytíři Kobylkovi rád a s jakousi historickou určitostí se zmiňoval o tom, že pevný a nedobytný hrad štramberský, sloužící proto také loupeživým rytířům za oblíbené sídlo, byl kdysi spojen podzemními chodbami buď s nejbližším okolím, anebo dokonce i s okolními hrady Starým Jičínem, Šostýnem a Hukvaldy.

Ti, kdož tyto Slámovy, historickou naivností a básnickou nezodpovědností dyšící povídky a národní pověsti před dávnými léty čítali, přijímali arcíť už tehdy tyto tradice a lidová podání snad s dovolenou čtenářskou pochybností ano i nedůvěrou. My pak, kdož příležitost jsme měli později po celé třicetiletí studovati a prošťarati každé místočko a každý koutek kolem Trúby, vyslechnouti sta a sta různých ústních podání ano i osobních svědectví a zkušeností o existenci tohoto hradu aneb aspoň jeho zbytků, už a priori vylučovali jsme možnost a existenci nějakých podzemních chodeb pod hradem aneb od hradu, zbudovaného na strmém, holém a mohutném skalním massivu jurského vápence ve dvanáctém století.

A tu najednou byli jsme my doktrinářští pochybovači a theoretičtí mudrlanti ke konci r. 1924 málem o tom přesvědčeni, že zmíněná povídkářova turzení nebyla tak úplně bezpodstatná, a že to, co čerpal kdysi povídkář z ústního podání domorodého, aneb okolního lidu — bylo dosti vážně na pravdě založeno.

Dne 20. listopadu r. 1924, tedy po plných, dobře čítaných, osmi stech letech na místech, kde každoročně proudily zástupy lidu, poutníků, turistů a školních dětských výletů — tedy na místech, kde by se toho byl nejméně kdo nadál, na místě určeném pro stavbu nové turistické chaty — objevili dělníci při urovnávání terainu jeskyni, o které můžeme dnes směle tvrditi, že byla známa již r. 1111 budovatelům hradu, a že tato jeskynní chodba, byla asi určitě onou tajnou chodbou, o níž povídkář turdil, že spojovala hrad štramberský ne-li s hrady okolními — tož jistě s nejbližším jeho okolím.

Jeskyně objevená vyústuje na volném prostranství před Trúbou, na němž druhy stály hlavní hradní obytné budovy — štěrbínovitým komínem, asi 1 m širokým a 12 m hlubokým, táhnouc se v této hloubce směrem severovýchodním do dálky 25 m. — Jest tvaru nepravidelného volně se zúžujíc a rozšiřujíc a vysílajíc po stranách kratší odnože. — Na severním širším a vyšším pólu, směřujícím k Trúbě a k centru hradnímu jest slepě jednak skalisky, jednak náspem ukončena. Na jižním užším pólu vyústuje úzkým kulatým kráterem do neznámé dosud hlubiny, na jejímž dně ozval se dunivě kámen s vrchu vržený teprv po 9 vteřinách.

Z toho, co se dalo dosud zjistit a pak z té okolnosti, že směrem jižním a jihozápadním od hradu rozprostírá se mohutný, asi 80 m vysoký massiv vápencový, na jehož úpatí týmž směrem vytéká v letě v zimě stejně silný a ledově studený pramen — lze souditi, že dalším pátráním podaří se kráterem na jižním konci zmíněné chodby, dostati se do nějaké větší prostory, která bude zároveň reservoírem onoho pramene na úpatí Zámeckého vrchu vytékajícího.

Tento předpoklad podporuje také podivuhodná a zajímavá okolnost, že v onom prameni téhož odpoledne, kdy házeny byly na zkoušku kameny do neznámého hlubokého kráteru — byla voda zakalena, což potvrdili obyvatelé panského dvoru, kteří denně této vody používají a kteří touto příhodou byli nemálo překvapeni a rozrušeni, jelikož něco podobného se jim s tímto pramenem dosud nepříhodovalo. V jeskyni samé nepodařilo se při dosavadním zkoumání zjistiti nejmenší stopy lidské, ač musela býti již r. 111 budovatelům známa — jelikož hlavní stěny hradní budovy obytné byly založeny na okolních útesech a pak na umělém klenutí, zbudovaném nad šterbinou mezi útesy do jeskyně vedoucí.

Časem se snad přece zjistí, zda obyvatelé hradu neměli do této jeskyně nějakého zvláštního vchodu a zda nesloužila jim za útočiště v nejkrajnějším nebezpečí nepřátelského vpádu a přesily.

Vnitřek jeskynní chodby jest vyložen buď krásně bělostně a růžově se skvoucím vápencovým povlakem aneb menšími nezralými, ještě ne úplně ztvrdlými koralovitými krápníky.

Jeskyni tuto nazvali jsme „Slámovou sloji“, proto že slezský povídkář a národní buditel Dr. Frt. Sláma první o ní ve svých povídkách zmínku učinil. On to byl, jenž se ve svých prostonárodních románech a pověstech: Pán Lysé Hory, U Trúby štramberské, rytíř Kobylka, dějiny Těšínska, Vlastenecké putování po Slezsku, průvodce po Slovensku a po Tatrách a j, a j. v letech osmdesátých, tedy v dobách ještě nejtuzšího národního útisku, uvědomoval zdeptaný lid slezský a lašský a burcoval jej z panské a vojenské poroby pochopů zlověstného markýze Géra. Neváháme nijak říci, že Dr. Frt. Sláma byl prvním Bezručem našeho těžkým již příkrovem umlčeného Slezska a moravského Laška — a proto že jistě toho zaslouží, aby i jeho jména čestně bylo vzpomenuť v naší první československé rezervaci a Národním sadě „Štramberk-Kotouči“.

Odbor štramberský, na jehož majetku v bezprostřední blízkosti rozhledny Trúby štramberské a nově upravené útulny „U Jaroňků“ objevená jeskyně leží a vyústuje, bude se přirozeně nejbližšího jara snažiti ji ještě podrobněji prozkoumati a obecně a turistům přístupnou učiniti. — Přístup k ní bude tím pohodlnějším a příjemnějším, jelikož vchod do ní bude upraven přímo z nové turistické chaty — v níž bude společná noclehárna a 4 pokoje o 12 lůžkách.

JESKYNĚ SLÁMOVA SLUJ

Tomáš Harabiš

Při kopání základů pro chatu Dr. Hrstky byla v roce 1924 nalezena puklinová jeskyně o průlezné hloubce 54 m. Jeskyně byla pojmenována podle povídkáře a národního buditele Dr. Františka Slámy, který ve svých povídkách a románech často zmiňoval podzemní prostory pod štramberským hradem.

Jeskyně je otevřena volně k nahlédnutí vždy v otevírací době Štramberské Trúby a vchod do ní najdete pod chatou Dr. Hrstky vedle naší Dřevjanky na hradbách.

Co se týče přístupnosti, tak jeskyně samotná není vhodná pro exkurze nespeleologů, neboť je velice náročná a nebezpečná. Náročný je zejména velice úzký vstupní prostor, který v případě nehody, nebo selhání člověka, je velice těžko zdolatelný. Vstup je tak úzký, že člověk v přilbě nedokáže otočit hlavu. Jeskyně je také silně zvětralá a v poslední době při sestupech dochází často ze stropu k uvolňování vápencových kamenů a jejich pádům.

Z těchto a ještě z dalších důvodů lze jeskyni objevovat pouze na vlastní nebezpečí a vlastní zodpovědnost, samozřejmě za předpokladu dodržování bezpečnostních předpisů pro činnost v jeskyních. Chata Dr. Hrstky Vám poskytne maximální součinnost a zázemí pro Vaši expedici, po osobní domluvě i zkušené průvodce pro skupinku.

Jste-li odvážný lezec či nadšený průzkumník všelijakých těžko dostupných skalních dutin a libujete si v extrémních situacích a vyhledáváte exkluzivní zážitky, vyzkoušejte si novinku pro dobrodruhy! Podívejte se do jeskyně Slámovaluj. Stačí si zakoupit Balíček zážitků Cesta do hlubin země.

Z KRONIKY MĚSTA ŠTRAMBERKA

Olga Žerdíková, 50. léta (výběr a opis AD, jazykově neupraveno)

Vrchy — hory. Památníky

Co činí Štramberk půvabným, jsou jeho vrchy. Památný Kotouč (539 m), jehož bývalá krása, památnost a důležitost bude zaznamenána jen na obrazech a v knihách, ztratí se s povrchu zemského.

Do vzpomínek zapadly základy starých kostelů, široká prostranství, kde se konaly výlety, zátiší, cesty, cestičky se zákoutím. Perníková chaloupka a staleté buky na Brdech. Ještě crčí voda ze Studánky míru, u níž byla zvonička s tabulkou a nápisem: „Po věků převratech, po světa marnostech, ve smrti úzkostech, všechny bez rozdílu povolám já k míru.“

Na staré Šípce je zvonek od studánky připevněn v nové zvoničce. Zříš tam slova: „Kdo si zazvoní, bude žít do smrti.“ Zvonek je vysoko, ale velmi často se v létě ozývá, neboť láká mladé i starší, aby si zazvonili.

Na nové Šípce je památný kříž. Před vchodem do Šipky stojí socha malíře Bohumíra Jaroňka. Dívá se k městu, které se mu tolik líbilo a jehož krásy chtěl zachytit ve svém díle. Nad vchodem do krápníkové jeskyně je umístěna pamětní deska archeologa Karla Jaroslava Mašky.

Jurův kámen zdobí památník Bedřicha Smetany a socha sv. Václava. Níže v pěkném zákoutí je památník hudebního skladatele Leoše Janáčka. Pod Jurovým kamenem je památník Františka Palackého, Aloise Jiráska, plaketa legionáře Čapky, kalich Jana Žižky a památník pres. T. G. Masaryka.

Na východě lomu smutně mezi lipami stojí kaple. Je to jediná, která se na území Kotouče zachovala z bývalé křížové cesty vedoucí z Nov. Jičina na „Horu Olivetskou“. Dnes je v ní obraz sv. Jana Křtitele, patrona kamenářů. Obraz namaloval učitel Vojtěch Petráš, místní rodák. V okolí památníku je ještě zachován kousek pěkného lesa.

Na svahu těsně nad školou je socha štramberské Madony a valašský Betlém. Jsou součástí Národního sadu, do něhož se vejde vstupní branou u střední školy a jehož středem jest pomník padlých z první světové války a desky obětí z druhé světové války.

Kotouč přechází na východě v Kotučík a Horečku. Proti leží Skalky s fotbalovým hřištěm, které bylo vybudováno v opuštěném lomě. Nad ním je Skalečka, dále Bílá hora (558) s triangulačním bodem, s Davidovou a Petrášovou kamenárkou, ve kterých se láme stavební kámen. Na úpatí Bílé hory je Kocvínek. městu vévodí Zámecký vrch s památnou Trúbou.

Poblíž Skalek je osamělý Váňův kámen. Pěkný je pohled k ju. na Červený kámen (728) u Kopřivnice, na Javorník (919) u Veřovic a na Radhošť (1130).

K Ženklavě se rozkládá pahorkatina na Peklách (602) a za ní známý Štramberčtík.

Od Štramberka na západ jsou Libotínské vrchy se svým skrytým nerostným bohatstvím, čemuž nasvědčují dosavadní názvy Havířna, Výsypy, Zlaté doly.

K Novému Jičínu pne se Hlásnice (561), Jedle (546) a k sev. Libhošťská hůrka (479).

Řeka, potoky, rybníky

Na Peklách pramení řeka Sedlnička. Teče pod lomem Kotouč, kde je vybudována přehrada k zachycení vody pro cementárnu.

Přehrada u řeky Sedlničky

budována již několik let pro cementárnu, naplnila se vodou v noci na 19. srpna 1958 za celonoční bouře a lijáku. Byla to průtrž mračen, která u nás nenadělala škody. Zato v okrese Valašské Meziříčí poškodila komunikace a některé obytné domy a polní kultury. Jde hlavně o obce Krhová, Bynina a Příluky. I v našem okrese Nový Jičín postihla nejvíce obce Bludovice, Hodslavice a Kunín. Domky stály až po střechy ve vodě (3 m).

V celém okrese byly způsobeny značné škody a pohroma si vyžádala i 2 lidské životy. Čtyři osoby byly zraněny. V Novém Jičíně neviděli ještě tolik vody, aby mosty stály pod vodou. U přehrady pomáhal sbor místních požárníků, v Novém Jičíně vojsko.

Přehrada je od té doby naplněna vodou. Jezdí na ní 4 lodičky.

Z levé strany přijímá Sedlnička u stavu Libotinku. Z pravé strany teče do ní potůček z Bařin a od malého korytka. Tyto zásobí vodou cementárenský rybník. Středem města teče stálý potok od velkého koryta Padolem, Dolní ulicí, přes Dolca, přijímá potůček od studny ze dvora, který protéká rybníkem ve dvoře a pak teče do rybníka k mlýnu. Řečiště pod sv. Kateřinou je již naplněno jen přebytkem vody od mlýna. Pod Šubrtákem přibírá Sedlnička potok od Bílé studny. V Závišicích má Sedlnička poměrně málo vody, ale za povodní ohrožuje celou vesnici.

Město je bohaté na studny. Jsou dosti hluboké a pěkně zděné. Udržují se jen z požárních důvodů. V původním stavu s nadkrytím se zachovaly vedle Zavilů na Kopci, vedle Petrášů na bahnisku a u Marků na poli. Ostatní jsou kryté pevným betonovým příklopem, ale všechny jsou přístupné. Odklopí se jen menší čtvercový otvor. Za povšimnutí stojí, kde jsou všude studny. Mimo jmenovaných je studna na hradě pod Trúbou, na Kopci u Skypalové zahrádky, proti Najvarům, u Petra Sochy na dvorku za číslem 111, je pěkně krytá, má pitnou vodu. Na náměstí je s pumpou, vedle učitele Cyrila Hykla otevřená — zděný výklenek, níže je u kaple, pak v Dolní ulici proti Sochům č. 230, vedle Rudolfa Najvara, vedle Zadomských, u Matýsků, u Libotína a v Ryb. pasekách u každého stavení a na Zauliči ve dvorku Jana Jaška, na Kotouči zvaná „Studánka míru“ a Jakubova studánka, v lázních a Bílá studna. To jsou studny mi známé. Všechny čas od času čistí Požární sbor. Voda se z nich již nepije, ale je čistá a nepáchne. Na polích a v zahradách jsou studánky, kadlubek neb pramének s čistou pitnou vodou.

Od zavedení vodovodu r. 1898 byly co kousek pumpy — stojany. Bednění stojanů před zimou dalo mnoho práce, aby voda nezamrzala. Teď již mají vodovod téměř v každém domě. Stojanů netřeba. Jen na obou Kopcích zůstalo po jednom.

Výstavbou nových domů se rozšířila i vodní síť. Bařiny sídliště a Kozina zásobí se vodou z Černého lesa a z Dražného. Štramberk má dost vody z Bílé studny. Vodmistr Eduard Bajer. Ze studny v lázních čerpala vodu pro Kopřivnici 33 roků Marie Horáková. Teď již 7 let čerpá její dcera Marie Sochová, roz. Horáková č. 665.

V r. 1956—58 bylo položeno vodovodní potrubí v hloubce 2 m z Bernartic před Bělu do Kopřivnice do Štramberka. Pod Bílou horou mají obě obce po vodojemu.

Následkem šetření s vodou se voda v letních měsících v odpoledních hodinách uzavírá.

Zásobování vodou a kanalizace vede Krajská správa ZVAK, oblast Místek.

Potoky a řeky vede Krajská správa vodních toků a meliorací v Ostravě.

Rostlinstvo

Bohatou květenu štramberskou zastupuje dosud rozhodník bílý, žlutý, hvozdík — kartouzek — hřebíčky, lecha jarní, zvonek bílý, modrý, kopretiny — svatojánské kvítky, sedmikráska — iskerko, v hojném počtu ve stinných místech pod Jurovým kamenem až směr pod Šípkou a leckde v zahradě uvidíš nádhernou až 1 m vysokou lilii zlatohlavou.

Na pokraji lesa roste břečťan — dřevolaz, barvínek — zimozelení, z obojího se pletly věnce. Hojný je štavel — zajičí zeď, pryskyřník chvojka — hadí mléko. V zahradách roste dymnivka bílá, fialová — kohutky. Na Plaňavě u plotu roste lesknice pruhovaná — panská tráva, dávala se do kytic — puket. U vody se vyskytuje blatouch — volí oko, na mezích šťovík — ščab.

Z léčivých rostlin je zde podběl — podbílí, mateřídouška — mateřanka, mařinka vonná — čaj — kuřivo, petrklíč — kuřisračka, plicník lékařský — ciciliček, třezalka, divizna, řepík — žilová zelina, máta peprná — fefermín, dobrá mysl, zeměžluč — hlistník, na zdech roste popenec — kundrátek do polévky, slez — pecenky — paternunze — koupele. Hojný je hulevník — železnák — ke koupání, heřmánek — k vyplachování, prha chlumní — arnika — na rány. V Bělé pole Marie Bezděkové u vody rostl puškovec — blůskovec.

Z keřů najdeš v lese bez černý, červený — chebzi — plody bezinky. Z jedovatých lýkovec, rulík, potměchuť — truť. Okraje lesa zdobí šípek — plody šupjanky. Bývalá chutná marmeláda — hečepeče.

Zvláštností je fiala vonná. U Randýsků na poli mají kozí list — růži z Jericha. Oběma se říkalo pro vůni noční kvítí. Bylo velmi oblíbené a rozšířené.

Památné stromy

Na kopci u domku č. 82 obývaném Jaroslavem Hanzelkou vévodí košatá trojdílná stará lípa. Stojí vpravo v cestě, ale nikomu nevadí. Obyvatelé ji mají rádi, protože čelí prudkým jv. větrům, chrání roztroušené chaloupky, v létě jim skýtá chládek, na jaře líbeznou vůni. Mají při ní milé pobesedování. Při dopravě vyhnou jí i největší povyzy.

U lázní jsou pozoruhodné staré vrby, u sv. Kateřiny lípy, na Plaňavě Baltazarova Lipina a u domku č. 211 tis.

Podnebí

je drsnější. Zima do Vánoc téměř žádná, ale trvá dosti dlouho na jaře. V létě bývají i čtrnáctidenní deště. Nejvyšší teplota byla 28. 5. 1958 v poledne 35 °C. velká vedra v druhé polovině července 1958. Největší mrazy pod -20 °C. Země promrzá až 20 cm do hloubky. Dne 21. 3. 1958 napadlo sněhu až 40 cm u nás i v Praze.

Větry

vanou od severu — severák chladný. Ani ne chladné, ale prudké trhavé větry jihozápadní škodí velmi našim chalupám.

Bouře

přicházejí ze všech světových stran. Největší bývají od jv. a od sv. Když fouká od západu, je jistý déšť. Dne 14. srpna 1957 byl velký vítr, liják, kroupy — velké škody na Frenštátsku v Kozlovicích. Dne 19. srpna 1958 bouře, prudký vítr, velká povodeň u okolí.

*Polární záře 10. 2., 4. 9. a 3. 12. 1958. Byla nádherná podívaná.
Přísluví ve Frenštátě p./R.:
„Když fučí od Štramberka, vem sukýnku na raménka.“*

Oprava Trúby

Její poslední oprava provedena byla v roce 1958 v době od 7. července do konce října pod vedením tesařského mistra Ludvíka Holčáka z Velkých Karlovic.

Opravila se střecha, ochoz, podlaha a střecha hostince. Opravené části zvenčí se ihned natíraly karbolínem. Opravu provedlo Krajské středisko památkové péče a ochrany přírody v Ostravě.

Celkový náklad opravy byl rozpočten na 158.000 Kč. Spotřebovalo se na střechu a ochoz věže 25.000 šindelů, na přístavek u věže a na útulnu 15.000 šindelů.

Při opravě pracovali dělníci:

*Karel Marek, tesař, Halenkov 348,
Rudolf Černoch, tesař, Mořkov 306,
Marta Pitrová, pomocnice, Mořkov 199,
Anna Vraželová, studentka, Nový Hrozenkov.*

Byla to práce obtížná, namáhavá a nebezpečná. Však v té době oprav objevil se i článek v Nové svobodě „Z ptáčích perspektiv“. Ženy si počínaly při práci velmi obratně.

Při odklepávání šindelů se střechy se zjistilo, že i makovice hromosvodu potřebuje výměny. Měděný plech byl proděravěn měděnkou a západní makovice byla prostřelena střelou z vojenské pušky, nejspíš při osvobození města Rudou armádou z německé okupace dne 6. května 1945. Právě v této makovici byly nalezeny památky vložené do ní 24. října 1902 při prvé opravě, a to:

- 1. Pamětní listina „Odbočky klubu čes. Turistů ze dne 24. 10. 1902.*
- 2. Německý list, v němž uvedeno, kdo prováděl instalaci hromosvodu.*
- 3. Dvoulistový zápis psaný inkoustovou tužkou tesaři, kteří opravy prováděli.*
- 4. Tištěné svolání k české veřejnosti o finanční podporu na opravy.*
- 5. Noviny „Ostravský deník“ ze dne 10. 10. 1902.*
- 6. Časopis českých turistů roč. XIV. ze dne 2. 10. 1902 č. 10.*
- 7. Fotografie z r. 1902:*

- a) náměstí*
- b) pohled na Trúbu od evang. kostela*
- c) dům č. 300 na Baště se starou věží*

- 8) pohlednice vydané před rokem 1902:*

- a) plastická — pohled na Štramberk z Bílé hory,*
- b) 2 barevné celkové pohledy na Štramberk.*

Všechny tyto věci byly předloženy na MNV k nahlédnutí. Fotografie, pohlednice, jakož i listinu (č. 1) převzal s. Nevrhla k ofotografování a zvětšení.

Dne 3. 9. 1958 vše převzal archivář Cyril Hykel, st. do míst. muzejního archivu.

Občané se těšili, až uvidí přibíjet poslední šindel, ale zrovna byla hustá mlha.

Hromosvody vyměnil s Nekoksa se 3 spolupracovníky od firmy Agroma N. Jičín. Ti také provedli montáž vlnkové tyče.

Při skončení oprav byly na vrcholu střechy připevněny 4 elektrické svítilny s červenými světly k orientaci pro leteckou dopravu. Montáž provedla firma Kovoslužba Praha — vedoucí Jan Gregor a jeho pomocník Jar. Hájek — oba z Prahy.

Svítilny začaly poprvé svítit dne 14. 8. 1958.

Za Rajchu připevnili Němci na Trúbu prostřední tyč k vyvěšování praporu. Jičínští Němci pojmenovali ji ještě před první opravou Butterfass.

Opis z listiny

Tato věž, již lid vždy trúbou štramberskou nazýval, byla v roce 1902 a 1903 péčí odboru klubu českých turistů a zvláště předsedy jeho tehdejšího místního lékaře p. MUDr. obnovena a od úplného rozpadnutí zachráněna.

Tuto listinu klademe sem proto, aby potomci naši vážili si této staré památky historické, jako my vážili si jí a aby se povždy vědělo, že opravení a zachování stalo se od obyvatelstva českého,

Nechť tato věž jest vždy strážcem lidu českého v tomto kraji usedlého!

Opis listu tesařů

1. vnitřní strana:

Dne 24. října 1902

Alois Konvička, tesař z Klokočova u Příbora Moravěnka

Velectěne

Panctvo

prosim Panove Kteři dočkaji se toho času žety listy a Pamatky dostanou do ruk Abysi nemysleli že ti Pani Kteři tenkrát žili Dělalí tu práci Oni jenom se dívali A poručali A na vrch se Bali

Ale prosim

Panove Kteři tu robotu dělali ti možu neco napsat' neboť to museli dělat'. Ale nemuseli oni chtěli A tak to udělali

(Pokračování na druhé straně)

2. vnitřní strana:

Tak mili Pani

Vam povim Kteři to dělali A to byli z Moravskeho okoli od Valaska

a sice Stavitel Bedřich Kallseder s Příbora

Zednicki Palir Franz Panač z Vesky od Příbora a zednik Vaclaf Bayer z Vesky

A ti Tesaři

Alois Konvička a Franz Konvička a Jozef Kresta s Klokočova od Příbora a Bortel ze Skorotina a Johan Vantuch s Kateřiní

Tak si na ně spomeňte.

(zadní strana prázdná)

V říjnu 1958 byl sepsán nový zápis tajemníkem Jaroslavem Michnou, opsán Jiřinou Davidovou, matrikářkou, opatřen razítkem města Štamberka, razítkem Rady MNV a jubilejním razítkem oslav. Podepsal jej předseda MNV Jan Raška, tajemník Jaroslav Michna a matrikářka Jiřina Davidová. Pamětní list byl zabalen do staniolu a zpět uložen v západní makovici.

Opis pamětní listiny z r. 1958

Prvá oprava Trúby byla provedena péčí zakladatele a předsedy „Odboru čes. turistů ve Štramberku“ Dr. Adolfa Hrstky v letech 1902—1904.

Dr. Hrstka, ač rodák z Čech, přilnul ke Štramberku tak, že vlastně celý svůj život (do Štramberka přišel 1893 a zemřel 1931) věnoval jeho zvelebení.

Při jeho příchodu do našeho města patřil hrad a větší část Zámeckého kopce Tereziánské akademii ve Vídni. Od nich pronajal hradní zříceninu Odbor klubu turistů ve Štramberku a v r. 1902 přistoupeno k opravám hradu.

Opravy trvaly od r. 1901—1904, za nichž Trúba dostala nynější vzhled. Přímo pod věží postavena v r. 1904 první turistická útulna. Ta však byla v r. 1907 prudkou vichřicí smetena a místo ní postavena nynější. Po 1. světové válce stal se celý hrad majetkem Odbočky klubu čes. turistů ve Štramberku. Příčiněním Dr. Hrstky postavena v r. 1925 pod Trúbou před hradbou nová velká turistická chata ve štramberském slohu zvaná dle přání Dr. Hrstky „Rašínova chata“, dnes nazvaná chatou Hrstkovou. Za okupace převzali Trúbu němečtí okupanti. Od r. 1945—1956 stala se majetkem obce a od r. 1956 ji převzal do své správy Krajský národní výbor v Ostravě.

V r. 1938 dne 5. června odhalena byla k uctění památky Dr. Hrstky bronzová plaketa s jeho reliefem. Když ji chtěli němečtí okupanti dát do sběru surovin, do rána ji někteří občané snali a ukrývali přes dobu okupace. Po osvobození byla dána znovu na své původní místo. Totéž učiněno s pomníky na Kotouči (Znovu odhalení 8.—9. září 1945.)

Popis druhé opravy Trúby mnou již výše zaznamenan.

Pokračování pamětní listiny:

Celkový rozpočet s opravou Trúby, ochozu, podlahy a střechy hostince činil 158.000 Kčs, schodiště z náměstí na Trúbu 20.000 Kčs.

Popis oprav, zedníci, pomocníci, montáž světel je již zapsáno v úvodní zprávě „Oprava Trúby“.

Po r. 1948 prohlásila vláda Štramberk za státní rezervaci. Státní památková péče opravuje v mezích svého rozpočtu dřevěné chalupy. Tak v r. 1957 postaven znovu dle původního stavu domek čís. 111. Do konce t. r. bude dokončena adaptace bývalé tržnice zvané „jatký“ na městské muzeum, které je provisorně umístěno v domě čís. 31. V letošním roce byla vydlážděna žulovými kostkami horní vozovka na náměstí. Dolní vozovka byla dlážděna r. 1956.

Příštího roku 1959 připravuje naše město oslavy 600letého povýšení Štramberka na město v době od 1.—5. 6. — 31. 8. 1959. Přípravou oslav je pověřena slavnostní komise, jejíž předseda je tajemník nár. výb. Jaroslav Michna. Při té příležitosti vydá se slavnostní publikace.

Pro r. 1959 má obec v plánu stavbu mateřské školky na pozemku Cecilie Bajerové čís. 410 a vydláždění státní silnice od hostince „Pod Bílou horou“ až k rozcestí pod budovou místního národního výboru.

Štramberk má dnes 3.900 obyvatel a 784 domy. Výstavba nového sídliště na Bařínách pokračuje, takže v brzké době bude naše obec mít přes 4.000 obyv.

Napsáno: Složení Rady MNV. Ředitelem Osmileté střed. šk. ve Štramberku je Václav Nešpor, jeho zástupcem Miloslav Hykel. Kronikářem Olga Žerdíková, Štramberk 211.

